

1r KULTŪRA – RECENZĪJA

Zem zilā vaļa ādas

Leļļu teātra izrāde *Pinokio* –
visi dzīvo skeletu pasaulē

PIRMAIS, kas pave-
ras acīm, ienākot
Leļļu teātra Lielajā
zālē, – uz priekš-
kara projicēts zils
valis. Fonā skan
monotona duneša-
na, kaut kas līdzīgs
zemūdens skaņu ierakstam, kādus
reizēm demonstrē dokumentālajās
filmās par dabu. Mākslinieka Reiņa
Pētersona zīmētais milzīgais dziv-
nieks lēni kustina asti. Tad gaismas
zālē dziest, paveras priekšskars un
līdz ar to – arī vaļa āda. Vienā mir-
klī nokļūstam pasaulē, kurā viss un
visi ir veidoti tikai no kauliem.

Itāļu rakstnieka Karlo Kollodi
populārais darbs par koka lelli,
kura iztur dažādus pārbaudījumus
un izpelnās kļūt par īstu puisēnu, ir
režisora Jana Villema van den Bosa
debija leļļu teātrī. Tas, protams,
ir intriģējoši, jo Dailes teātri reži-
sors strādā pietiekami bieži, taču
tur ir lugas pieaugušajiem. Tomēr
Leļļu teātrim, šķiet, *Pinokio* ir kas
vairāk par intriģējošu nieku. Tā ir
pārbaude. Teātris ilgstoši ir turējies
pie pārliecības, ka viņu izrādēm ir
jāsaglabā tradicionāla estētika, ko

Recenzijas
autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *1r*
teātra kritiķe

savulaik mīļejuši šodienas skatītāju
vecāki un vecvecāki. Pa vidu, pro-
tams, iegādās arī atšķirīgi darbi,
turklāt ļoti labi. Piemēram, pērn
Ģirta Šoļa iestudētais *Emils un*

Berlīnes zēni vai Dmitrija Petrenko
izrāde *Neglītais pilēns* nepavisam
nelīdzinājās «tradicionālam» leļļu
teātrim, bet patika gan bērniem,
gan viņu pavadoņiem. Tomēr līdz

1R IESAKA

ir KULTŪRA – RECENZĪJA

Leļļu teātra izrādē *Pinokio* no kauliem veidots viss, sākot ar mājām, beidzot ar izrādes personāžiem

šim teātris radījis sajūtu, ka tie ir izņēmumi konsekventā attīstības trajektorijā. *Pinokio* šķiet tik izaicinoši «netradicionāla» izrāde, ka kļūst gluži vai par paša teātra sev uzdotu jautājumu: varbūt tiešām var/vajag citādi?

Kādi ir eksperimenta rezultāti? Kopumā – iepriecinoši. Izrādes māksliniecisko ietēru veidojis brīnišķīgais ilustrators un animators Reinis Pētersons, un tas ir melnbalts. Varētu likties dīvaini, bet bērnu izrāžu klišeiskās krāsainības vidū krāsu trūkums iedarbojas atsvaidzinoši. Van den Bosa versijā *Pinokio* dzīvo skeletu pasaulē – no kauliem veidots viss, sākot ar mājām, beidzot ar izrādes personāžiem. Tehniski tā ir veiksmīga doma, jo ļauj radoši izmantot dažādas iespējas, rādot efektīvus trikus. Marionešu atsegtie skeleti, piemēram, sajūsmina ar kustību precizitāti un pārsteidzošo detaļu

PINOKIO.

Nākamās izrādes 20. martā un 9. aprīlī.
Biļetes cena 6–12,50 €.

Uz vienu gan vecākiem ir jāgatavojas – atbildēt, kāpēc *Pinokio*, neko neiemācījies un neizdarījis, kļūst par īstu cilvēkbērnu, turpretim tētis Karlo joprojām ir skelets

smalkumu. Blakus – lelles, kuras var mīksti izjaukt un atkal salikt, lai, piemēram, dažus kaulus izmantotu kā mūzikas instrumentu vai futbolbumbu. Izrāde neļauj atslābt, jo nekad nevar zināt, kā izskatīsies varoņi, vai nav gaidāma kāda pēkšņa pārmaiņa vai traks gājiens utt. Pētersons asprātīgi spēlējas ar leļļu formām un izmēriem. Turklāt iestudējumā bagātīgi izmantotas projekcijas, kas trāpa divos mērķos vienlaikus – ļauj strauji mainīt darbības vietu un piedāvā tādus vizuālus kodus, pie kuriem bērni ir pieraduši multiplikācijas filmās un datorspēlēs. Jānomierina mammas un tēti, kas varbūt uztraucas,

ka *Pinokio* ir sanācis pārāk drūms. Tiesa, Pētersona tēli drīzāk līdzinās makabražām Disneja multiplikācijas filmām no 20. gs. sākuma, nevis Tima Bērtona dzīvespriecīgajiem aizkapa dzīves attēlojumiem. Taču bērniem patīk. Un, pat ja dažas lelles mazākos un jūtīgākos skatītājus drusku biedē, tāpēc taču ir mammas un tēti, lai varētu ciešāk viņiem piespiests un droši baidīties kopā.

Tas, man liekas, bērnu izrādē arī ir vissvarīgākais – lai viņiem patiktu. Un viņi negarlaikojas – par to liecina gan izsaučieni no zāles, palīdzot varoņiem, gan fakts, ka bērni uzmanīgi noskatās visu divarpus stundas garo izrādi. Aiz garlaicības nemirst arī vecāki, jo laiku pa laikam izrādē ierakstīts arī kāds viņiem adresēts joks. Pat ja, manuprāt, izrāde būtu isināma (šur tur darbība apstājas, vietām teksti ir liekvārdīgi), pat ja liekas, ka Raimonda Tīgula mūzika drusku par daudz izdabā vecmodīgākajiem priekšstatiem par to, kas nepieciešams bērnu izrādē, tie ir nieki. *Pinokio* ir pierādījums tam, ka teātrim (īpaši jau bērniem domātam) ir jābūt pēc iespējas dažādam. Tikai uz vienu gan vecākiem ir jāgatavojas. Atbildēt, kāpēc *Pinokio*, neko neiemācīdamies un neizdarīdams, kļūst par īstu cilvēkbērnu, kamēr tētis Karlo joprojām ir skelets, var izrādīties sarežģīts uzdevums. *Pinokio* ir vienīgais tēls, ko iestudējumā spēlē aktieris, nevis lelle (latviešu trupā Edgars Kaufelds, krievu – Rodions Kuzmins), un viņa atšķirība no pārējās pasaules ir pārlieku uzkrītoša, lai to vienkārši ignorētu. Pieaugušie, domāju, lēnām saprot, ka *Pinokio* citādība droši vien ir saistīta ar viņa identitāti. Bērni to neuztvers. Kā atbildēt – to izrāde atstāj vecāku ziņā. ●

FOTO – VADIMS STRAUME